

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Współczesna prasa parafialna Archidiecezji Katowickiej

Author: Bogumiła Warząchowska

Citation style: Warząchowska Bogumiła. (2015). Współczesna prasa parafialna Archidiecezji Katowickiej. W: J. Dzieńiakowska, M. Olczak-Kardas (red.), Książka, biblioteka, informacja : między podziałami a wspólnotą. T. 4. (S. 299-315). Kielce : Uniwersytet Jana Kochanowskiego.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Współczesna prasa parafialna Archidiecezji Katowickiej

Prasa parafialna nie doczekała się jeszcze pogłębionych badań analityczno-syntetycznych ani poszerzonego opracowania monograficznego. Wielokrotnie pojawiały się próby historycznego ujęcia tematu¹ lub opisanie zagadnienia w kontekście medialnego zjawiska², ostatecznie jednak ograniczano się do charakterystyki pism parafialnych w poszczególnych diecezjach³ lub do omówienia pojedynczych tytułów gazetek wydawanych lokalnie w wybranych parafiach⁴.

Dokumenty kościelne i państwowe na temat środków społecznego przekazu

Początki pism parafialnych datuje się na ostatnie lata XIX i pierwsze XX w. Cechą charakterystyczną dla tego typu wydawnictw była niestabilność i nieregularna

¹ W. M. Kolasa, *Prasa Krakowa w dekadzie przemian 1989-1998*, Kraków 2004, s. 272-276; T. Mielczarek, *Prasa Kościoła katolickiego w Polsce w latach 1989-2004*, w: *Media wyznaniowe w Polsce 1989-2004*, Warszawa 2004, s. 89-96; W. Dutka, *Powstanie i rozwój prasy parafialnej Kościoła rzymskokatolickiego w II Rzeczypospolitej*, „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2006, t. 9, s. 55-82; tegoż, *Geografia wydawnicza prasy parafialnej Kościoła rzymskokatolickiego w II Rzeczypospolitej*, tamże 2007, t. 10, s. 75-94; tegoż, *Typologia prasy parafialnej Kościoła Rzymskokatolickiego w okresie II Rzeczypospolitej*, tamże 2008, t. 11, s. 35-56.

² A. Lepa, *Prasa katolicka w Polsce – szanse i zagrożenia*, w: *Pięciolecie transformacji mediów (1989-1994)*, pod red. A. Słomkowskiej, E. Ciborskiej, Warszawa 1995, s. 171-175; M. Przeciszowski, *Miejsce i rola prasy parafialnej w świecie mediów katolickich*, w: *Pięciolecie...*, s. 181-185; M. Gieruła, *Prasa parafialna jako typ prasy lokalnej*, w: *Media...*, s. 133-141.

³ Z. P. Cywiński, „Wiadomości Kościelne” parafii toruńskich (1929-1939). *Monografia czasopism*, „Studia Pelplińskie”, t. 12, 1977, s. 159-217; M. Adamczyk, J. Dzieniakowska, *Prasa Kielecczyny w latach 1811-1989. Bibliografia*, t. 1., 1811-1945, Kielce 1995, s. 24-25; D. B. Rudnicki, *Czasopisma parafialne w Archidiecezji Gnieźnieńskiej (1989-1995)*, w: *Transformacja mediów 1989-1995*, pod red. A. Słomkowskiej, Warszawa 1996, s. 200-204; M. Adamczyk, J. Dzieniakowska, *Prasa kielecczyny w latach 1811-1989. Bibliografia*, t. 2, 1945-1989, Kielce 1996, s. 36-38; M. Banach, *Prasa parafialna środkiem komunikacji wielkomiejskiej społeczności lokalnej*, w: *Polskie media u progu XXI wieku*, pod red. J. Adamowskiego, M. Jabłonowskiego, Warszawa 2001, s. 135-145; A. Kaleta, *Prasa parafialna w diecezji kieleckiej w latach 1989-2004*, w: *Media...*, s. 143-157.

⁴ W ostatnim czasie omówiono kilka tytułów gazetek parafialnych w „Fides Biuletyn Bibliotek Kościelnych”.

częstotliwość ukazywania się. Często były to efemeryczne tytuły pojawiające się niemal okazjonalnie w różnych parafiach. Zjawisko to pogłębiał brak uregulowań prawnych w zakresie tworzenia mediów. Sytuacja taka utrzymywała się dość długo, ponieważ sam Kościół po odzyskaniu niepodległości stabilizował swoją pozycję i daleki był od zajmowania stanowiska w sprawie środków masowego przekazu.

Oficjalnym dokumentem współczesnego Kościoła wobec mass mediów wydanym przez Stolicę Apostolską była *Encyklika „Miranda prorsus”* Piusa XII z 1957 r. Stanowisko papieża wobec prasy, filmu, radia i tworzącej się telewizji na długie lata zaważyło na tym, jaki wpływ będą mieć media na posługę ewangelizacyjną. W pierwszych słowach encykliki papież docenia postęp techniczny podając *Zadziwiające wprost wynalazki techniczne, którymi się szczyci ludzkość współczesna, jakkolwiek są wynikiem wysiłku umysłu i pracy ludzkiej, to jednak w rzeczywistości są darem Boga Stwórcy naszego, od którego wszelkie dzieła dobre pochodzą*⁵. Te „dobre dzieła” przyczyniały się do upowszechniania ewangelizacji, głoszenia dobrej nowiny i szerokiego oddziaływania na różne grupy społeczne.

Kolejnym dokumentem był *Dekret soborowy „Inter mirificia”* wydany 1963 r. o środkach społecznego przekazywania myśli. Czytamy w nim: *Przed wszystkim należy popierać dobrą prasę [...]. Wiernych zaś należy pouczać o konieczności czytania i rozpowszechniania prasy katolickiej służącej wyrabianiu sobie chrześcijańskiej oceny o wszystkich wydarzeniach*⁶. Sobór Watykański był tym wydarzeniem, dzięki któremu media nabierały coraz większego znaczenia w procesie komunikowania i informowania, zaznaczając przy tym, że [...] *autorzy katoliccy powinni sami zasłużyć doskonałością swych dzieł na to, ażeby właśnie ich wybierano i czytano*⁷.

W *Instrukcji pastoralnej „Zjednoczenie i postęp (Communio et progressio)”* opublikowanej w 1971 r. podkreślono: *Zachęca się wiernych do regularnego czytania prasy i wydawnictw redagowanych przez katolików [...] nie tylko by informować się o wydarzeniach w Kościele, ale także, by na podstawie sposobu przekazywania wiadomości kształtować w sobie mentalność chrześcijańską*⁸. W dalszej części instrukcji czytamy: *Czasopisma katolickie [...] są zobowiązane do pilnego starania się, stosownie do norm i zwyczajów panujących wśród zawodowych pracowników wydawnictw drukowanych, o przedstawianie i wyjaśnianie myśli organu lub instytucji, której są publicznymi reprezentantami*⁹. Stosowanie tej Instrukcji zobowiązuje katolickich dziennikarzy nie tylko do profesjonalnego przygotowania, ale nade wszystko do rzetelnego i uczciwego przekazywania informacji.

Instrukcja duszpasterska „U progu nowej ery (Aetatis nova)” przekazana została do publicznej wiadomości w 1992 r. Dokument ten po raz pierwszy polecał tworzenie specjalnych programów duszpasterskich w dziedzinie środków społecznego przeka-

⁵ Pius XII, *Encyklika „Miranda prorsus”* 8 IX 1957, w: *Kościół o środkach komunikowania myśli*, oprac. J. Górak, K. Klauza, Częstochowa 1997, s. 79.

⁶ *Dekret soborowy „Inter mirifica”*, 4 XII 1963, w: *Kościół...*, s. 157.

⁷ *Posoborowe prawodawstwo kościelne (dokumenty prawno-liturgiczne)*, zebrał i przetł. E. Szafrowski, t. 4, z. 1, s. 291.

⁸ Paweł VI, *Instrukcja pastoralna „Communio et progressio”*, 23 V 1971, w: *Kościół...*, s. 251.

⁹ Tamże, s. 252.

zu¹⁰. W myśl tego dokumentu Kościół powinien [...] *tworzyć, utrzymywać i rozwijać własne, specyficzne katolickie środki i programy społecznego przekazu. Należą do nich: katolicka prasa i wydawnictwa, radiofonia i telewizja, biura informacji i biura prasowe, instytucje i programy kształcenia w zakresie przekazu społecznego i badań nad środkami przekazu, wreszcie związane z Kościołem organizacje osób pracujących zawodowo w dziedzinie środków przekazu*¹¹. Zwrócono również uwagę na publicystyczną pracę w parafiach, zwłaszcza w zakresie redagowania gazetek, z przesłaniem [...] *by parafialne dziennikarstwo stało się zwyczajną i codzienną praktyką parafii*¹², dlatego zakładanie pism parafialnych było wychodzeniem naprzeciw zaleceniom Kościoła, a tym samym umożliwianiem włączenia się świeckich w dzieło ewangelizacji.

Instrukcja ta ma praktyczne zastosowanie, pozwala Kościołowi na udział w tworzeniu społeczeństwa informacyjnego, umożliwiając wszystkim szeroki dostęp do informacji, promując media masowe, kładąc nacisk na dwukierunkowy przepływ informacji między nadawcami a odbiorcami, a tym samym między duchowieństwem i świeckimi.

Nie trudno zauważyć, że kolejni papieże przy wielu okazjach zabierali głos na temat prasy katolickiej. Benedykt XVI w 2005 r. skierował bezpośrednio do polskich biskupów słowa: *Nie można też nie wspomnieć o ogólnopolskiej, diecezjalnej i parafialnej prasie katolickiej, która w ogromnym stopniu przyczynia się do szerzenia kultury prawdy, dobra i piękna. Troska o rozwój prasy katolickiej dotyczy nie tylko podnoszenia jej poziomu, ale także o zwiększanie zakresu jej oddziaływania. Niech zatem odpowiedzialni za nie troszczą się o ich wysoki poziom, w duchu polskiej, katolickiej tradycji kulturalnej*¹³. Zatem troska o dobrą prasę katolicką jest wpisana w posługę Kościoła powszechnego i lokalnego. Wymienione dokumenty Kościoła powszechnego wskazują na rolę i znaczenie środków społecznego przekazu we współczesnym świecie i są wyznacznikiem dla wszelkich przedsięwzięć w kościołach lokalnych.

Milowym krokiem w Polsce w zakresie mediów była *Ustawa z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej*, w myśl której zostały stworzone prawne podstawy w zakresie tworzenia przez Kościół katolicki środków masowego przekazu¹⁴. W rozdziale ósmym zatytułowanym *Kultura oraz środki masowego przekazywania* czytamy: *Dla zapewnienia warunków rozwoju kultury chrześcijańskiej kościelne osoby prawne mają prawo wydawania prasy, książek i innych druków oraz zakładania i posiadania wydawnictw, katolickiej agencji informacyjnej, zakładów poligraficznych, z zachowaniem obowiązujących w tym*

¹⁰ A. Balon, *ABC redaktora pisma parafialnego*, Częstochowa 1998, s. 153.

¹¹ Jan Paweł II, *Instrukcja duszpasterska „Aetatis novae”*, 22 II 1992, w: *Kościół...*, s. 315.

¹² A. Balon, s. 154.

¹³ Benedykt XVI, *Przemówienie do pierwszej grupy biskupów polskich Watykan, 26 XI 2005*, „Wiadomości Archidiecezjalne” 2005, nr 12, s. 590.

¹⁴ *Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, w: Status prawny Kościoła rzymskokatolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (zbiór najnowszych aktów normatywnych)*, oprac. J. Buszydlík, S. Sagan, Katowice 1992, s. 5-16.

zakresie przepisów prawnych¹⁵. Działalność Kościoła polskiego w tym zakresie odzwierciedla się w postaci listów biskupów z okazji Dnia Środków Masowego Przekazu. Hierarchowie kościelni jednogłośnie podkreślali w listach [...] *konieczność popierania i czytania prasy katolickiej, w tym parafialnej*¹⁶.

Znaczenie i funkcja prasy parafialnej

Chcąc mówić o prasie parafialnej należy odnieść się do prasy katolickiej i jej zdefiniowania. Jednym z ważniejszych zadań jest ustalenie terminologii, która nie jest jednoznacznie interpretowana zarówno przez prasoznawców, jak też profesjonalnych badaczy nurtu chrześcijańskiego. W *Encyklopedii Katolickiej* przywołując stanowisko Leona Dyczewskiego czytamy: *Prasa katolicka to środek komunikacji społecznej w postaci wydawnictw periodycznych uznających chrześcijańską hierarchię wartości*¹⁷. Natomiast według biskupa Adama Lepy *Mianem prasy katolickiej obejmuje się te wydawnictwa, które za zgodą władz kościelnych drukowane są periodycznie i rozpowszechniane publicznie w celu wszechstronnego ukazywania rzeczywistości, a zwłaszcza aktualnych zdarzeń i problemów z życia Kościoła oraz jego doktryny*¹⁸. Z kolei biskup Jan Chrapek poproszony o zdefiniowanie pisma katolickiego stwierdził: *Przed wszystkim dobre i ciekawe, bo szukające prawdziwych odpowiedzi na ważne pytania*¹⁹. Mówiąc o prasie katolickiej należy wziąć pod uwagę nie tylko takie właściwości, jak: aktualność, wszechstronność, periodyczność i publiczny charakter, które powinny być wizytówką tego typu wydawnictw. Prasę tę trzeba analizować również pod względem wiarygodności, budowanej na rzetelności warsztatu dziennikarskiego i pogłębionych kompetencji, a także odpowiedzialności za publikowane słowo. W mediach katolickich zwłaszcza wiarygodność staje się świadectwem głoszonej prawdy, spełniając w tego typu prasie zasadniczą rolę²⁰. Niebagatelną również rolę w przekazie prasowym odgrywa język używany w mediach katolickich, który powinien być jasny przejrzysty i jednoznaczny, czytelny dla każdego odbiorcy, [...] *stanowiąc pomost Kościoła nauczającego pomiędzy nauczycielem a uczniem, słuchaczem*²¹.

Jednoznacznego zdefiniowania nie doczekała się również prasa parafialna, o której najczęściej mówi się, że jest rodzajem czasopiśmiennictwa sublokalnego. Prasa ta tworzona jest przez wspólnoty parafialne, zakonne, ruchy i stowarzyszenia działające przy parafii, a więc lokalnie. Prasę parafialną określa się także mianem mikroprasy, ponieważ wydawana jest dla zaspokojenia potrzeb określonych mikrospołeczności, głównie wspólnot parafialnych lub lokalnych organizacji kościelnych. Najczęściej prasa parafialna utożsamiana jest z czasopismem wydawanym przez parafie różnych

¹⁵ Tamże, s. 10.

¹⁶ M. Gierula, s. 137.

¹⁷ L. Dyczewski, *Prasa Katolicka*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 16, red. E. Gigilewicz, Lublin 2012, s. 263.

¹⁸ *Katalog prasy katolickiej w Polsce*, oprac. A. Lepa, Łódź 1994, s. 4.

¹⁹ J. J. Bojarski, A. L. Gzella, *Katalog prasy i wydawnictw katolickich nr 0*, Lublin 1994, s. 11.

²⁰ *Katalog...*, s. 5.

²¹ L. Gzella, *Uwagi o języku prasy katolickiej*, w: *Pięciolecie...*, s. 177.

wyznań, które zazwyczaj obejmują swoim zasięgiem obszar jednej parafii, chociaż zdarzają się tytuły wydawane wspólnie przez dwie lub trzy parafie. Specjalną odmianą pisma parafialnego jest pismo dekanalne obejmujące wszystkie parafie dekanatu.

Warte podkreślenia jest to, że ożywienie, aktywizacja, wręcz zainteresowanie prasą parafialną nastąpiło głównie na najniższym szczeblu komunikowania kościelnego – w środowiskach parafialnych. Ta oddolna inicjatywa społeczna sprawiła, że od przełomu lat osiemdziesiątych i początku dziewięćdziesiątych dwudziestego wieku wydawane są cyklicznie pisma parafialne niemalże w każdej parafii.

Wobec ukazujących się pism parafialnych pojawiają się konkretne oczekiwania społeczne, które są realizowane w zawartości treściowej poszczególnych tytułów, stąd prasa parafialna ma wiele zadań, celów i funkcji.

Funkcje prasy parafialnej

Funkcja ewangelizacyjno-formacyjna to przede wszystkim przekazywanie treści religijnych językiem prostym, zrozumiałym, a także popularyzowanie wydarzeń i spraw mających miejsce we wspólnocie parafialnej. Funkcja ta realizowana jest poprzez:

- drukowanie fragmentów Pisma Świętego wraz z komentarzem kapłana,
- artykuły związane z historią i tradycją Kościoła katolickiego,
- przedruki artykułów religijnych z innych czasopism,
- prezentowanie sylwetek świętych i błogosławionych,
- opracowania dotyczące religijnego wychowania,
- teksty modlitw, pieśni, litanii, rozważań.

Funkcja informacyjna pełni rolę kanału komunikacji między Kościołem a wierzącymi, między członkami wspólnoty parafialnej i grupami parafialnymi, jest to przekazywanie wiadomości z życia parafii i zapraszanie na uroczystości kościoła lokalnego. Funkcja ta realizowana jest poprzez:

- przedstawienie historii parafii, patrona, założyciela,
- bieżące ogłoszenia parafialne,
- intencje mszalne na najbliższy czas,
- zaproszenia na uroczystości parafialne,
- komunikaty (otwarcie kancelarii, biblioteki, odwiedziny chorych, wizyty kolędowe),
- spotkania grup parafialnych,
- informacje o chrztach, bierzmowaniu, ślubach i zgonach.

Funkcja integracyjna odnosi się do współpracy, integracji środowiska lokalnego zarówno wielkomiejskiego, często anonimowego, jak i wiejskiego coraz częściej żyjącego obok siebie w pewnej izolacji. Funkcja ta realizowana jest poprzez:

- biografie duchownych i zasłużonych dla środowiska osób świeckich,
- prezentacje grup parafialnych i relacje z ich działalnością,
- fotoreportaże z życia parafii, komunie, bierzmowanie, odpusty, uroczystości,

- relacje i wspomnienia z pielgrzymek i wyjazdów integracyjnych,
- życzenia dla solenizantów i jubilatów,
- listy parafian, refleksje, wspomnienia, propozycje integracji, współpracy z parafią²².

Ponadto prasa parafialna dokumentuje życie i działalność parafii, rozbudza aktywność czytelniczą, kształci przyszłe kadry redaktorów i dziennikarzy katolickich, spełnia rolę budzenia świadomości w budowaniu demokracji²³.

Analiza formalno wydawnicza i treściowa prasy parafialnej

Analizując stronę formalną prasy parafialnej należy sprawdzić:

- status instytucjonalny: pisma wydawane są głównie przez parafie lub przez ruchy, czy stowarzyszenie kościelne, np. Akcję Katolicką, Oazę,
- miejsce wydawania: pisma wydawane są prawie we wszystkich parafiach miejskich i dużych wiejskich, a każda parafia stara się wydawać chociaż informator z ogłoszeniami parafialnymi i intencjami mszalnymi,
- czas powstania: pisma powstawały od początku lat 90., prawie wszystkie ukazują się do chwili obecnej, niektóre z różnymi przerwami,
- kolportaż: dystrybucja pisma odbywa się najczęściej w kościołach po niedzielnych nabożeństwach lub w kioskach z wydawnictwami, bądź w bibliotekach. Gazetki sprzedawane są za symboliczną cenę, lub za dowolną ofiarę na cele wydawnicze, bądź rozdawane bezpłatnie
- fundusze na działalność wydawniczą: koszty wydawnicze są po stronie parafii, głównie papier, druk, kolorowa okładka, natomiast praca ludzi redakcyjna i techniczna jest społeczna,
- nakłady tytułów: pisma wydawane są w zróżnicowanych nakładach w zależności od liczby mieszkańców i kształtują się od 200 do 2 500 egz.,
- częstotliwość wydawania: największą grupę stanowią miesięczniki oraz tygodniki, następnie kwartalniki i dwutygodniki, a w niektórych parafiach pojawiają się dwumiesięczniki i pisma wydawane nieregularnie, przy okazji uroczystości parafialnych i wydarzeń okolicznościowych,
- format: pisma wydawane są najczęściej w formacie A4 – głównie miesięczniki i kwartalniki oraz w formacie A5 – najczęściej tygodniki,
- objętość: pisma mają zróżnicowaną i zmienną objętość od 2 do 48 stron, tygodniki i dwutygodniki najczęściej mają od 2 do 6 stron, natomiast miesięczniki i kwartalniki powyżej 10 stron,
- szata graficzna: pisma często wydawane są w szacie czarno-białej (tygodniki i dwutygodniki), czasami na kolorowym papierze, miesięczniki i kwartalniki mają często kolorowe okładki lub dołączane specjalne wkładki. Raz na jakiś czas redakcje

²² Por. D. Bednarski, *Prasa parafialna w Archidiecezji Katowickiej – dossier przygotowane na użytek Komisji ds. Dziedzictwa Kościoła Katowickiego II Synodu Archidiecezji Katowickiej*, Katowice 2013 [na prawach rękopisu do użytku wewnętrznego za zgodą autora; Biblioteka Teologiczna Katowice].

²³ M. Gierula, s. 139.

wydają specjalne numery o powiększonej objętości i w bogatej szacie graficznej.

Analizując zawartość treściową należy sprawdzić:

- formy wypowiedzi: najczęściej pojawiają się sprawozdania, artykuły publicystyczne, wywiady, felietony, wspomnienia, fotoreportaże, komunikaty, ogłoszenia, kalendaria, rozrywki umysłowe, inne informacje o piśmie i stopka redakcyjna,
- tematykę: zazwyczaj są to teksty dotyczące życia parafii, społeczności lokalnej, rodziny, spraw ogólnoreligijnych i ogólnospołecznych, historii,
- adresatów tekstów: należy do nich społeczność lokalna, są to dorośli oraz dzieci, do których często adresowane są wydodrębnione dodatki,
- autorów tekstów: artykuły piszą duszpasterze i świeccy zaangażowani w życie parafii. Najczęściej są to poloniści, literaci, dziennikarze, historycy, teolodzy, a także naukowcy z różnych dziedzin,
- pochodzenie tekstów: artykuły tworzone są przez członków redakcji, czasami pisane przez specjalistów na zamówienie lub – ciekawsze – przedrukowane z prasy ogólnopolskiej, bądź tłumaczone z prasy zagranicznej²⁴.

Prasa parafialna na Śląsku w ujęciu historycznym

Początki prasy parafialnej na Śląsku sięgają okresu międzywojennego. Były to pisma inspirowane przez miejscowych duszpasterzy, redagowane głównie przez świeckich, z przeznaczeniem dla czytelników lokalnych społeczności²⁵. W porównaniu do różnych obszarów Polski z tego okresu, gdzie wydawano 197 tytułów wszystkich gazetek w granicach II Rzeczypospolitej²⁶, w diecezji śląskiej wychodziło ich wyjątkowo dużo, bo aż 33 tytuły²⁷. Miejscowi duszpasterze starali się dotrzeć za ich pośrednictwem do jak największej liczby parafian, a często nawet twierdzono, że [...] *tygodnik parafialny pełni rolę dodatkowego wikarego*²⁸, a zamieszczone informacje można w dowolny sposób przekazywać.

Należy zaznaczyć, że diecezja śląska w okresie II Rzeczypospolitej zachowywała dużą samodzielność w decyzjach dotyczących duszpasterstwa i środków wpływania na parafian²⁹. Dzięki tym pismom pogłębiano świadomość religijną wiernych i wzmacniano ich więź z parafią, zwłaszcza przy pomocy materiałów dokumentujących życie parafialne i informacji okolicznościowych o różnorodnej treści. Najczęściej w periodykach tych zamieszczano ogłoszenia parafialne, niedzielne czytania, kazania i modlitwy, sprawozdania z pracy stowarzyszeń i bractw

²⁴ Por: D. Bednarski.

²⁵ W. Dutka, *Geografia...*, s. 89.

²⁶ W. Dutka, *Typologia...*, s. 50.

²⁷ H. Olszar, *Duchowienstwo katolickie diecezji śląskiej (katowickiej) w Drugiej Rzeczypospolitej*, Katowice 2000, s. 608.

²⁸ *Arcybiskup Józef Gawlina wspomnienia*, oprac. J. Myszor, Katowice 2004, s. 80.

²⁹ W. Dutka, *Powstanie...*, s. 77.

parafialnych oraz harmonogram wizyt kolędowych, a także artykuły o treści społeczno-historycznej³⁰.

To, co najbardziej różnicowało między sobą periodyki kościoła lokalnego, to głównie strona tytułowa, na której zamieszczano tytuł pisma, nazwę parafii i zazwyczaj rycinę kościoła lub patrona. Większość z nich miała w tytule „Wiadomości Parafialne”. Prasa ta na Śląsku postrzegana była jako najbardziej stabilna w skali wszystkich czasopism parafialnych w Polsce. Gazetki, ukazujące się jako tygodniki, liczyły od 2 do 8 stron. Były także ogłoszenia parafialne z tekstami liturgicznymi na dany tydzień. Z kolei miesięczniki – o nieco większej objętości – obok tekstów liturgicznych i ogłoszeń parafialnych przedstawiały kronikę parafialną, materiały duszpasterskie i publicystyczne oraz wypisy z ksiąg parafialnych. Natomiast roczniki parafialne zawierały podsumowanie całorocznej pracy duszpasterskiej, z wypisem z ksiąg parafialnych i kroniką, z tekstami liturgicznymi i duszpasterskimi kształtującymi sferę duchową społeczności parafialnej. Prawie wszystkie przestały wychodzić w 1939 r., niektóre z nich – 10 tytułów – miały szansę przetrwać dłużej, zwłaszcza w wersji niemieckojęzycznej, jednak i ich edycja została zamknięta w 1941 r.³¹

W Archidiecezji katowickiej rozkwit pracy parafialnej nastąpił po pół wieku milczenia, to jest od lat czterdziestych do lat dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia. W wielu parafiach zaczęto wydawać różne typy pism, pisemek, gazetek, wiadomości, informatorów lub biuletynów parafialnych. Druki te mają charakter tygodników, dwutygodników, miesięczników, dwumiesięczników, kwartalników, lub wydawane są nieregularnie (okazjonalnie). Ta wydawnicza dowolność sprawia, że pisma te ukazują się niemal w każdej parafii, a wydawane są przez zespoły redakcyjne bez specjalizacji dziennikarskich, ale pasjonatów.

Ważnym wydarzeniem w rozwoju prasy parafialnej na Śląsku było spotkanie integracyjne redaktorów pism parafialnych Archidiecezji katowickiej w 1996 r. Przedsięwzięcie to miało na celu podzielenie się doświadczeniami redakcyjnymi, wzajemne poznanie się i refleksję dotyczącą dalszego rozwoju prasy parafialnej. Równoległym celem przybycia do parafii św. Andrzeja Boboli w Rudzie Śląskiej było świętowanie ukazania się setnego zeszytu „Wspólnoty Pisma Parafii św. Andrzeja Boboli w Rudzie Śląskiej – Wirku”. Wizytę na jubileuszowe spotkanie w Rudzie Śląskiej poprzedziło zaproszenie z dołączoną ankietą do wszystkich parafii w archidiecezji z prośbą o wypełnienie danych dotyczących gazetek parafialnych.

Przybyło na nie kilkadziesiąt osób redagujących pisma parafialne. Ankietę wypełniło trzydziestu pięciu redaktorów odpowiedzialnych za dany tytuł w parafii. Uroczystość odbyła się pod patronatem „Gościa Niedzielnego” z udziałem ks. abpa Damiana Zimonia, który otwierając sesję powiedział: *Jestem przekonany, iż tworzenie pism parafialnych jest bardzo pożyteczną inicjatywą, integrującą wszystkie wspólnoty wiernych i duszpasterzy. Opisujecie na swoich łamach sprawy z życia parafii, które bezpośrednio Was dotyczą i przyczyniają się do rozbudzania życia religij-*

³⁰ H. Olszar, s. 605.

³¹ W. Dutka, *Powstanie...*, s. 81.

nego oraz aktywności wśród wiernych³². Abp Damian Zimoń był zawsze otwarty na wszelkie inicjatywy parafian i diecezjan, doceniał zaangażowanie świeckich w rozwój życia parafialnego.

Uświetnieniem uroczystości jubileuszowych były wystąpienia pracowników naukowych Uniwersytetu Śląskiego, m.in. prof. Wojciecha Świątkiewicza, socjologa z Instytutu Socjologii, z referatem *Socjologiczna charakterystyka grupy społecznej i właściwości jej uczestników czyli parafian*. Wśród wielu aspektów życia parafialnego badacz zwrócił uwagę na:

- cechy demograficzne – struktura wieku i płci, dynamika procesów demograficznych,
- cechy społeczne – struktura klasowa, zawodowa, migracje,
- cechy kulturowe – struktura wykształcenia, zwyczaje i tradycje kulturowe,
- żywotność religijną parafii – praktyki religijne, poziom religijno-moralny,
- tradycje religijno-kulturowe – stowarzyszenia, ruchy religijne, pielgrzymki,
- materialne warunki życia – poziom zamożności, warunki mieszkaniowe,
- problemy socjalne – bezrobocie, bieda, patologia społeczna³³.

Mając tak szczegółowe ujęcie cech, struktur, zadań i wzajemnych odniesień w parafii można zaobserwować również funkcjonowanie pism parafialnych w parafialnej wspólnotie.

Drugim wykładawcą była prof. Maria Pawłowiczowa, filolog, bibliotekoznawca, z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŚ, zajmująca się badaniem historii książki na Śląsku, która wygłosiła referat *Informacyjne i dokumentacyjne funkcje gazetek parafialnych*. Prelegentka zwróciła uwagę na zawarte w gazetkach informacje bieżące, tak ważne dla mieszkańców parafii, a także na dokumentowanie życia parafian i parafii³⁴. Przybliżyła również układ, strukturę pisma, zawartość treściową, nakreślając wzorcowy model pisma parafialnego. Przekazane treści dotyczące sposobu, formy tworzenia i wydawania gazetek parafialnych, były cenne zarówno dla tych, którzy pisma parafialne już wydają, jednak bardziej niezbędne i konieczne dla tych, którzy włączają się w zespoły redakcyjne w swoich parafiach.

Efektom zorganizowanego sympozjum były materiały przedstawiające *Katalog pism parafialnych Archidiecezji Katowickiej* opracowany na podstawie przygotowanej ankiety. Chcąc uzyskać pełne informacje o pismach parafialnych w ankiecie pytano o: tytuł pisma, wydawcę, adres, telefon, redaktora naczelnego lub osobę odpowiedzialną, cykl ukazywania się pisma, od kiedy wychodzi, format i krótką charakterystykę pisma oraz proszono o zdjęcie strony tytułowej.

Zebrany materiał faktograficzny o 35 tytułach gazetek parafialnych był wtedy niezbędną bieżącą informacją dla celów organizacyjnych i statystycznych, teraz,

³² List arcybiskupa Damiana Zimonia Metropolity Katowickiego do księdza Bogusława Matuły proboszcza parafii św. Andrzeja Boboli, w: *Spotkanie redaktorów pism parafialnych Archidiecezji Katowickiej*, Ruda Śląska-Wirek 1996, s. 7, [mps; Biblioteka Teologiczna].

³³ W. Świątkiewicz, *Socjologiczna charakterystyka grupy społecznej i właściwości jej uczestników czyli parafian*, w: *Spotkanie...*, s. 83.

³⁴ M. Pawłowiczowa, *Informacyjne i dokumentacyjne funkcje gazetek parafialnych*, w: *Spotkanie...*, s. 91.

z perspektywy niemal 20 lat, jest jedynym źródłem dokumentacyjnym o tym, jakie gazetki i w których parafiach były wydawane. Niestety było to jedyne spotkanie redaktorów pism parafialnych w Archidiecezji Katowickiej, jednak na tyle istotne, że motywowało i inspirowało do wydawania nowych gazetek w poszczególnych parafiach, a efektem były kolejno zakładane tytuły.

Współczesna prasa parafialna w świetle wybranych tytułów

Obecnie na podstawie *Schematyzmu Archidiecezji Katowickiej* odnotowanych jest 319 parafii³⁵. Na podstawie przeprowadzonej ankiety³⁶, wywiadów, rozmów, przeglądania stron internetowych parafii, można stwierdzić, że prawie każda wspólnota parafialna wydaje informator, biuletyn, gazetkę, wiadomości parafialne. Jednak analizując ogólnopolską stronę internetową zatytułowaną *Prasa parafialna*, w Archidiecezji Katowickiej oficjalnie odnotowano 104 tytuły pism parafialnych. Na potrzeby niniejszego opracowania wybrano tylko kilka tytułów reprezentujących różne środowiska, m.in.: Katowice-Śródmieście – parafię wielkomiejską, parafie osiedlowe, parafię-sanktuarium Matki Bożej Piekarskiej, parafię miejską w Żorach i parafię wiejską w Chełmie Śląskim.

„Nasza Wspólnota” – pismo parafii pod wezwaniem Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Katowicach-Śródmieściu, pierwszej prokatedry w nowo powstałej diecezji katowickiej. Gazetka ukazuje się od 2008 r. z inicjatywy parafianki polonistki i jej uczniów licealistów, przy aprobachie ks. proboszcza Pawła Buchty, który wyraził pragnienie, [...] *aby laikat parafialny przemawiał własnym głosem na łamach powołanej do życia gazety*³⁷. Wcześniej w parafii, od 1991 r., ukazywała się już cotygodniowa gazetka parafialna „Wspólnota” z bieżącymi informacjami dla parafian i ogłoszeniami duszpasterskimi, a od 1993 r. dołączona jest wkładka zatytułowana „Iskierka” przeznaczona dla osób osadzonych w areszcie śledczym znajdującym się na terenie parafii.

„Naszą Wspólnotę” w cyklu kwartalnym i nakładzie 300 egz. redagują nauczyciele, uczniowie i parafianie zaangażowani w życie lokalnej wspólnoty. Pismo przyciąga bogato zdobiona okładka i harmonijny układ tekstów z licznymi ilustracjami. Strukturę gazetki tworzą działy takie, jak: artykuł wstępny dla czytelników, z teki proboszcza, u nas i wokół nas, w kręgu wartości, duchowość, nasi parafianie, młodzi piszą oraz w zależności od tematyki napływających artykułów, np. religie, ojcowie Kościoła, kultura³⁸.

³⁵ *Schematyzm Archidiecezji Katowickiej 2013*, Katowice 2013.

³⁶ Informacje pochodzą z Archidiecezjalnej Komisji Synodalnej ds. Dziedzictw Kościoła Katowickiego, która przeprowadziła w 2013 r. ankietę dotyczącą m.in. wydawania i przechowywania prasy parafialnej.

³⁷ P. Buchta, *Droży parafianie*, „Nasza Wspólnota” 2008, nr 1, s. 3.

³⁸ B. Stawowczyk, „Nasza Wspólnota” – pismo parafii pod wezwaniem Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Katowicach, „Fides Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2013, nr 1, s. 152.

Każdy numer pisma rozpoczyna myśl przewodnia proboszcza, a następnie zamieszczane są wywiady z ciekawymi ludźmi, opisanie znaczących wydarzeń w parafii, np. jubileusze, rocznice, teksty redagowane przez młodzież dla młodzieży, o których napisano, że [...] *dotykają rzeczywistości nie wirtualnej, ale przeżytej, przemyślanej*³⁹, a tym samym są świadectwem autentyzmu i wiarygodności dla czytelników zwłaszcza młodego pokolenia, krytycznie nastawionego do otaczającego świata. Ciekawą inicjatywę podjęła redakcja zamieszczając na swoich łamach teksty i zdjęcia odwiedzanych sanktuariów i miejsc kultu w Polsce i Europie, a także prezentując recenzje i omówienia książek wartościowych godnych polecenia. Komplet roczników „Naszej Wspólnoty” jest dostępny w bibliotece parafialnej i regularnie dostarczany do Biblioteki Teologicznej UŚ w Katowicach

„Pielgrzym” – miesięcznik Parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Katowicach⁴⁰. Erygowany dwukrotnie, najpierw ukazywał się w latach 1991-1993, następnie od 1999 r. do chwili obecnej. Pomysłodawcą, twórcą, realizatorem i pierwszym redaktorem pisma był ksiądz neoprezbiter dr Grzegorz Polok. Tytuł „Pielgrzym” gazetka zawdzięcza pielgrzymce do Włoch, podczas której uczestnicy widzieli w wielu kościołach pisma parafialne i one zainspirowały pątników do stworzenia własnego pisma. Przejście księdza do nowej parafii zatrzymało wydawanie gazetki. Jednak w 1999 r. ks. G. Polok ponownie trafia do parafii i wznowia edycję „Pielgrzyma”, tworząc nowy zespół redakcyjny z pracowników naukowych i studentów zamieszkujących osiedle, którzy pod stałym okiem kolejnych wikariuszy, odpowiedzialnych za gazetkę, współtworzą pismo.

Struktura „Pielgrzyma” jest przejrzysta, ponieważ wypełniają ją stałe rubryki, takie jak *Ogłoszenia parafialne*, *Eucharystia*, *Duszpasterstwo Akademickie „Graniczna”*, *Jednym zdaniem* – redagowane przez księdza proboszcza, *Terminarz spotkań i grup parafialnych*, a także zamieszczane są zaproszenia na pielgrzymki, ogłoszenia o wycieczkach i imprezach organizowanych dla parafian oraz okazjonalne artykuły opracowane przez parafian, na przykład relacje z wyjazdów pielgrzymkowych lub wywiady z nowymi duszpasterzami⁴¹. Ważnym wydarzeniem w życiu „Pielgrzyma” był list z podziękowaniem Ojca Świętego Jana Pawła II, wraz z błogosławieństwem papieskim dla członków redakcji i wspólnoty parafialnej za rocznik gazetki z Roku Jubileuszowego 2000 oraz list od redakcji do papieża⁴². Gazetka wychodzi w nakładzie 300 egz. i jest rozprowadzana w każdą sobotę i niedzielę przez parafialnych kolporterów.

„Parafia u Jezusa i Maryi” – tygodnik parafii pod wezwaniem Najświętszych Imion Jezusa i Maryi w Katowicach-Brynowie jest wymownym dowodem aktywności laikatu w brynowskiej parafii, gdyż pomysłodawcą gazetki była osoba świecka, członek Parafialnej Rady Duszpasterskiej Franciszek Goli. Inicjatywę podjęli

³⁹ M. Książek, *Młodzi piszą o wartościach*, „Nasza Wspólnota” 2011, nr 11, s. 14.

⁴⁰ Parafia powstała w 1952 r. na obszarach miasta liczących ok. 2 tys. parafian, obecnie graniczy ze ścisłym centrum z kilkunastoma tysiącami parafian, są to głównie pracownicy naukowcy uczelni śląskich.

⁴¹ *Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny 1952-2002. Pół wieku*, oprac. W. Niedziela, K. Niedziela, B. Joško, Katowice 2003, s. 48.

⁴² Listy znajdują się w dokumentacji archiwum parafialnego i w opracowaniu: *Parafia Wniebowzięcia...*, s. 46-47.

aktywni parafianie, wśród nich dziennikarze, poloniści, bibliotekoznawcy, historycy i artyści. Od 1994 r. ukazuje się tygodnik w formacie A5 zawierający ogłoszenia parafialne, intencje mszalne, artykuły o sprawach parafii, a także materiały dotyczące brynowskich rodzin, historii parafii i kościoła⁴³.

Przez lata wydawania gazetki zmieniała się winieta pisma, zdobnictwo i literonictwo, zmieniał się również skład redakcji. W 1997 r. odpowiedzialność za czasopismo przejęła Krystyna Kajdan, która – by dobrze realizować zadania redakcyjne – ukończyła Podyplomowe Studia Komunikacji Społecznej o profilu dziennikarskim na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego.

W piśmie dominują teksty związane z rokiem liturgicznym i z życiem Kościoła lokalnego. W różnych okresach próbowano szerzej otworzyć tygodnik na sprawy społeczne i kulturowe, a także przybliżyć historię Górnego Śląska oraz pokazać podobieństwa losów mieszkańców Kresów Wschodnich i Zachodnich, pokazując czytelnikom tamtejszą duchowość. Sporo miejsca poświęcono w gazetce prezentacji brynowskich rodów, omówiono również sylwetki wszystkich księży, zakonników i misjonarzy związanych z brynowską parafią oraz patronów ulic Brynowa.

Dużym zainteresowaniem cieszą się wywiady z mieszkańcami parafii, m.in. badaczem historii książki na Śląsku prof. Marią Pawłowiczową; fizykiem, rektorem UŚ (1981-1982), Marszałkiem Senatu (1991-1993), prof. Augustem Chelkowskim (1927-1999); a także muzykiem i kompozytorem Wojciechem Kilarem (1932-2013). Dzięki dobrze opracowanym tekstom pismo spotyka się z dużą przychylnością zarówno środowiska lokalnego, jak też szerszej społeczności, czego przykładem może być wypowiedź teologa i poety ks. prof. Jerzego Szymika z okazji wydania pięćsetnego numeru: *Pisać i czytać – to czynności arcyłudzkie, o Boskim wręcz rodowodzie... Gdzieś w tych rejonach widzę główną wartość brynowskiej Parafii Jezusa i Maryi. Czy nie za wysoko oceniam funkcję i rangę parafialnego, nieprofesjonalnego przecież tygodnika? Sądzę, że nie. Bowiem „PuJiM” informuje, uczy i jednoczy, jest okazją do dyskusji i polemiki, przypomina historię brynowskiej ziemi, mobilizuje do wzajemnej modlitwy, niesie pociechę i wzmocnienie, dobrze służy rodzinie parafialnej. Nade wszystko pomaga – jedyne to przecież pismo w parafii – ze sobą rozmawiać, posługiwać się Słowem ku Dobru. Więc wszystkiego najlepszego! „PuJiM” i tym, którzy ją tworzą: sto lat, tysięcy ciekawych wydań! Wdzięczność należy się również wszystkim, którzy kiedykolwiek pisali lub piszą na jej łamach*⁴⁴. Słowa te były nową siłą i mobilizacją do dalszej twórczej pracy zespołu redakcyjnego, który wytrwale wydaje co tydzień nową gazetkę parafialną zbliżając się nieuchronnie do kolejnego jubileuszu tysięcznego numeru „Parafii u Jezusa i Maryi”.

„Z Piekarskich Wież”, miesięcznik parafialno-sanktuaryjny, ukazuje się od 1994 r. Powstał z inicjatywy ówczesnego proboszcza ks. Władysława Studenta, który pragnął nawiązać do historii wydawanych w okresie międzywojennym „Piekarskich

⁴³ M. Lubina, „Parafia u Jezusa i Maryi” – tygodnik parafii pod wezwaniem Najświętszych Imion Jezusa i Maryi w Katowicach-Brynowie, „Fides Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2013, nr 1, s. 138.

⁴⁴ J. Szymik, O Słowie – jubileuszowo, „Parafia u Jezusa i Maryi” 2005, nr 8, s. 5.

skich Wiadomości Parafialnych". Warto przypomnieć, że Piekary już w XIX w. były znanym ośrodkiem wydawniczym, w którym obok książek wydawano czasopisma, m.in.: „Dziennik Górnośląski”, „Poradnik dla ludu górnośląskiego”, „Gwiazda Piekarska”, „Tygodnik Katolicki”, „Pismo Towarzystwa Mariańskiego” i wspomniane już „Piekarskie Wiadomości Parafialne”. Należy podkreślić, że obecnie mieszkańcy Piekar nawiązując do dawnych tradycji drukarskich wydają prasę parafialną, m.in.: „Zwiastun Nieustający” – parafia Matki Boskiej Nieustającej Pomocy, „Budujemy Kościół Boży” – parafia Świętej Rodziny, „Głos Józefa” – parafia św. Józefa⁴⁵.

Pismo „Z Piekarskich Wież” redagowane jest przez zespół kapłanów i parafian przy Parafii Imienia Najświętszej Maryi Panny i św. Bartłomieja w Piekarach Śląskich. Stanowi ono najbardziej popularny kanał informacyjny pomiędzy duszpasterzami a parafianami i pielgrzymami. Drukowane są w nim zapowiedzi najbliższych wydarzeń religijnych społecznych i kulturalnych realizowanych w sanktuarium. W każdym numerze, obok tekstów, jest obszerna galeria zdjęciowa, prezentująca życie parafii i parafian z ostatniego miesiąca z perspektywy obiektywu fotograficznego. Miesięcznik parafialny służy także do promowania wartości chrześcijańskich przybliżając społeczności lokalnej bieżące sprawy ze świata, kultury, nauki, etyki i gospodarki w świetle nauki społecznej Kościoła. W periodyku drukowane są różnego rodzaju artykuły pogłębiające świadomość religijną wierzących, w tym także wywiady, rozmowy z ciekawymi osobami goszczącymi w Piekarskiej Bazylice. Każdy zeszyt zamyka statystyka parafialna dotycząca ślubów, chrztów, roczków, rocznic, jubileuszów i pogrzebów. Ważnym uzupełnieniem wydawanych zeszytów jest stopka redakcyjna informująca o odpowiedzialności za ukazujące się numery pisma.

„Chodź ze mną” – miesięcznik parafii Świętych Apostołów Filipa i Jakuba w Żorach⁴⁶, kościoła będącego centrum dekanatu żorskiego. Swoją żywotnością rozpoczęła kolejny rok liturgiczny w 1994 r. z inicjatywy księży wikariuszy, przy akceptacji i wsparciu ówczesnego proboszcza, który z uznaniem otworzył edycję pisma słowami: *Oddając do waszych rąk nowy tygodnik parafialny, chcemy poprzez ogłoszenia duszpasterskie, które informują nas o życiu wspólnoty i krótkie przemyślenia i refleksje, które stanowią treść tygodnika, przybliżyć tajemnicę Kościoła, którym jesteśmy, który tworzymy [...]. Wyrażam serdeczne podziękowanie inicjatorom i realizatorom tego pomysłu. Jednocześnie życzę zbawiennych owoców tego nowego przedsięwzięcia*⁴⁷. Inicjatywa była skromna, gdyż gazetka wychodziła co tydzień, w formie czterech czarno-białych stron formatu A4 i zawierała ogłoszenia, intencje mszalne, niedzielne rozważania, żywoty świętych i artykuły związane z aktualnymi wydarzeniami⁴⁸. Również szatę graficzną wyróżniała prostota i przejrzystość ze skromnym nagłówkiem na tle panoramy miasta z symbolami parafii. W takiej formie

⁴⁵ J. Szulc, *Z Piekarskich Wież. Monografia bibliograficzna miesięcznika sanktuarijno-parafialnego*, „Fides Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2008, nr 1-2, s. 91.

⁴⁶ Żory – miasto z 50 tys. ludności, leżące na południu od Katowic – ok. 40 km.; założone w 1272 r. Parafia obejmuje ok. 11,5 tys. mieszkańców.

⁴⁷ J. Szewczyk, *Słowo proboszcza*, „Chodź ze mną” 1994, nr 1, s. 1.

⁴⁸ J. Polok, „Chodź ze mną” – *gazetka parafii Świętych Apostołów Filipa i Jakuba w Żorach*, „Fides Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2012, nr 2, s. 245.

przetrwiała 10 lat przy harmonijnej współpracy kolejnych wikarych i zaangażowaniu świeckich, reprezentujących różne grupy parafialne.

Przejęcie proboszcza w 2005 r. na emeryturę i przybycie nowego wprowadziło zmiany wydawnicze. Gazetka stała się dwutygodnikiem, zwiększono liczbę stron, dołożono kolorową okładkę i zdjęcia, utworzono nowe działy, takie jak: *Słowo od redakcji*, *Więści parafialne*, *Refleksje nad Ewangelią*, *Z nauczania Jana Pawła II*, *Kościół dawniej i dziś* oraz sugestywne grafiki lub komiksy na tematy religijne. Nie zabrakło również takich tematów, jak prezentacja *Ksiąg Pisma Świętego*, sylwetek świętych i błogosławionych, informacji z kalendarza liturgicznego, przedstawienie wspólnot parafialnych, wywiadów z parafianami, czy wyszukanych tekstów okolicznościowych.

Od 2007 r. pismo ukazuje się jako miesięcznik z kolejną modyfikacją szaty graficznej, a także doczekało się wersji elektronicznej na stronie parafialnej⁴⁹, dzięki czemu wzrasta zainteresowanie i poczytność parafialnych wiadomości. Wersja drukowana „Chodź ze mną” dostarczana jest również regularnie do Biblioteki Teologicznej.

„Światło” pismo Parafii Trójcy Przenajświętszej w Chełmie Śląskim, ukazuje się od 1994 r. w skromnej szacie jako tygodnik z ogłoszeniami duszpasterskimi, zainicjowane przez kilkusobowy zespół młodzieży pod kierunkiem ks. wikarego Jacka Jadasza. Od 1998 r. cotygodniowe czterostronicowe numery przedstawiają intencje mszalne, ogłoszenia parafialne i stały dział *Co było słychać w Chełmie...* Należy podkreślić, że pismo zmienia cztery razy w roku (na Święta Bożego Narodzenia, Wielkanocy, odpustu parafialnego i wydarzeniach powakacyjnych) objętość na około 20 stron i szatę zewnętrzną na kolorowe atrakcyjne wydanie. Zeszyty specjalne „Światła”, które można uznać za kwartalnik, zawierają bogaty materiał informacyjny, publicystyczny, dokumentacyjny, ilustracyjny i formacyjny, m.in. artykuły związane z wydarzeniami roku liturgicznego, problematyką parafialną, jest też krzyżówka, a ponadto poezja religijna adresowana do dzieci w dziale *Światelko*⁵⁰.

Obecnie „Światło” redagowane jest przez zespół językoznawców, literaturoznawców, historyków i teologów pod kierunkiem ks. proboszcza Piotra Guzego, dlatego nie dziwi fakt, że pismo cieszy się poczytnością parafian i dociera poza środowisko lokalne, chlubiąc się szczegółowością i rzetelnością informacji, a także staranną szatą edytorską i dobrym poziomem językowo-stylistycznym. Chełmska gazetka parafialna jest wizytówką życia lokalnej wspólnoty, stanowi źródło informacji retrospektywnej i bieżącej, przybliża problemy nurtujące parafian oraz kształtuje świadomość religijną mieszkańców.

Omówione pisma parafialne są reprezentatywne dla szerokiego spektrum rynku wydawniczego prasy parafialnej archidiecezji katowickiej. Wybór poszczególnych środowisk ze względu na lokalizację – wielkomiejskie, osiedlowe, miejskie, sank-

⁴⁹ G. Mularczyk, *Parafialna strona internetowa. To już rok!*, „Chodź ze mną” 2007, nr 605, s. 4.

⁵⁰ *Parafia Trójcy Przenajświętszej w Chełmie Śląskim (1660-2010). Wydanie jubileuszowe*, oprac. P. Guzy, R. Kubiciel, H. Synowiec, red. J. Myszor, Chełm Śląski 2010, s. 52.

tuaryjne i wiejskie – daje obraz przekroju społeczeństwa poszczególnych parafii, a jednocześnie pokazuje jej odrębność i niezależność. Historia i tradycja życia parafialnego w parafiach liczących sobie kilkadziesiąt lat jak i w tych o zdecydowanie krótszym rodowodzie znalazły odzwierciedlenie w lokalnej prasie parafialnej. Dzięki tym cyklicznie wydawanym pismom o różnej częstotliwości ukazywania się i różnicowanym poziomie merytorycznym, tworzone są kalendaria, księgi jubileuszowe, monografie parafii i miejscowości, wydawnictwa albumowe i okolicznościowe, które stanowią zbiór źródeł, wiadomości, informacji dokumentujących przeszłość i teraźniejszość wspólnot lokalnych.

Bibliografia:

- Adamczyk Mieczysław, Dzieniakowska Jolanta, *Prasa Kielecczyny w latach 1811-1989. Bibliografia*, t. 1, 1811-1945, Kielce 1995.
- Adamczyk Mieczysław, Dzieniakowska Jolanta, *Prasa kielecczyny w latach 1811-1989. Bibliografia*, t. 2, 1945-1989, Kielce 1996.
- Arcybiskup Józef Gawlina. *Wspomnienia*, oprac. Jerzy Myszor, Katowice 2004.
- Balon Anna, *ABC redaktora pisma parafialnego*, Częstochowa 1998.
- Banach Mariusz, *Prasa parafialna środkiem komunikacji wielkomiejskiej społeczności lokalnej*, w: *Polskie media u progu XXI wieku*, pod red. Janusza Adamowskiego, Marka Jabłonowskiego, Warszawa 2001, s. 135-145.
- Bednarski Damian, *Prasa parafialna w Archidiecezji Katowickiej – dossier przygotowane na użytek Komisji ds. Dziedzictwa Kościoła Katowickiego II Synodu Archidiecezji Katowickiej*, Katowice 2013. [Biblioteka Teologiczna; na prawach rękopisu do użytku wewnętrznego za zgodą autora].
- Benedykt XVI, *Przemówienie do pierwszej grupy biskupów polskich Watykan, 26 XI 2005*, „Wiadomości Archidiecezjalne” 2005, nr 12, s. 585-591.
- Bojarski Jerzy Jacek., Gzella Alojzy Leszek, *Katalog prasy i wydawnictw katolickich nr 0*, Lublin 1994.
- Buchta Paweł, *Drodzy parafianie*, „Nasza Wspólnota” 2008, nr 1, s. 3.
- Cywiński Zygmunt Piotr, *Wiadomości Kościelne: parafii toruńskich (1929-1939). Monografia czasopism*, „Studia Pelpińskie” 1977, z. 12, s. 159-217.
- Dekret soborowy „*Inter mirifica*”, 4 XII 1963, w: *Kościół o środkach komunikowania myśli*, oprac. Jerzy Góral, Karol Klauza, Częstochowa 1997, s. 148-168.
- Dutka Wojciech, *Geografia wydawnicza prasy parafialnej Kościoła rzymskokatolickiego w II Rzeczypospolitej*, „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2007, t. 10, s. 75-94.
- Dutka Wojciech, *Powstanie i rozwój prasy parafialnej Kościoła rzymskokatolickiego w II Rzeczypospolitej*, „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2006, t. 9, s. 55-82.
- Dutka Wojciech, *Typologia prasy parafialnej Kościoła Rzymskokatolickiego w okresie II Rzeczypospolitej*, „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2008, t. 11, s. 35-56.
- Dyczewski Leon, *Prasa Katolicka*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 16, red. Edward Gigilewicz, Lublin 2012, s. 263-268.
- Gierula Marian, *Prasa parafialna jako typ prasy lokalnej*, w: *Media wyznaniowe w Polsce 1989-2004*, red. Elżbieta Kossewska, Janusz Adamowski, Warszawa, 2004, s. 133-141.
- Gzella Leszek, *Uwagi o języku prasy katolickiej*, w: *Pięćciolecie transformacji mediów (1989-1994)*, pod red. Aliny Słomkowskiej, Elżbiety Ciborskiej, Warszawa 1995, s. 176-180.
- Jan Paweł II, *Instrukcja duszpasterska „Aetatis novae”*, 22 II 1992, w: *Kościół o środkach komunikowania myśli*, oprac. Jerzy Góral, Karol Klauza, Częstochowa 1997, s. 292-331.
- Kaleta Andrzej, *Prasa parafialna w diecezji kieleckiej w latach 1989-2004*, w: *Media wyznaniowe w Polsce 1989-2004*, red. Elżbieta Kossewska, Janusz Adamowski, Warszawa 2004, s. 143-157.

Katalog prasy katolickiej w Polsce, oprac. Adam Lepa, Łódź 1994.

Kolasa Władysław Marek, *Prasa Krakowa w dekadzie przemian 1989-1998*, Kraków 2004.

Kościół o środkach komunikowania myśli, oprac. Jerzy Górą, Karol Klauza, Częstochowa 1997.

Książek Maria, *Młodzi piszą o wartościach*, „Nasza Wspólnota” 2011, nr 11, s. 14.

Lepa Adam, *Prasa katolicka w Polsce – szanse i zagrożenia*, w: *Pięciolecie transformacji mediów (1989-1994)*, pod red. Aliny Słomkowskiej, Elżbiety Ciborskiej, Warszawa 1995, s. 171-175.

List arcybiskupa Damiana Zimonia Metropolity Katowickiego do księdza Bogusława Matuły proboszcza parafii św. Andrzeja Boboli, w: *Spotkanie redaktorów pism parafialnych Archidiecezji Katowickiej*, Ruda Śląska-Wirek 1996, s. 7 [Biblioteka Teologiczna; mps].

Lubina Michał, „Parafia u Jezusa i Maryi” – tygodnik parafii pod wezwaniem Najświętszych Imion Jezusa i Maryi w Katowicach-Brynowie, „Fides Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2013, nr 1, s. 137-142.

Mielczarek Tomasz, *Prasa Kościoła katolickiego w Polsce w latach 1989-2004*, w: *Media wyznaniowe w Polsce 1989-2004*, red. Elżbieta Kossewska, Janusz Adamowski, Warszawa 2004, s. 89-96.

Mularczyk Grzegorz, *Parafialna strona internetowa. To już rok!*, „Chodź ze mną” 2007, nr 605, s. 4.

Olszar Henryk, *Duchowienstwo katolickie diecezji śląskiej (katowickiej) w Drugiej Rzeczypospolitej*, Katowice 2000.

Parafia Trójcy Przenajświętszej w Chelmie Śląskim (1660-2010). Wydanie jubileuszowe, oprac. Piotr Guzy, Romuald Kubiciel, Helena Synowiec, red. Jerzy Myszor, Chełm Śląski 2010.

Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny 1952-2002. Pół wieku, oprac. Wanda Niedziela, Karol Niedziela, Bernard Joško, Katowice 2003.

Paweł VI, *Instrukcja pastoralna „Communio et progressio”, 23 V 1971*, w: *Kościół o środkach komunikowania myśli*, oprac. Jerzy Górą, Karol Klauza, Częstochowa 1997, s. 174-274.

Pawłowiczowa Maria, *Informacyjne i dokumentacyjne funkcje gazetki parafialnych*, w: *Spotkanie redaktorów pism parafialnych Archidiecezji Katowickiej*, Ruda Śląska-Wirek 1996, s. 89-93 [Biblioteka Teologiczna; mps].

Pius XII, *Encyklika „Miranda prorsus”, 8 IX 1957*, w: *Kościół o środkach komunikowania myśli*, oprac. Jerzy Górą, Karol Klauza, Częstochowa 1997, s. 79-130.

Polok Joanna, „Chodź ze mną” – gazetka parafii Świętych Apostołów Filipa i Jakuba w Żorach, „Fides Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2012, nr 2, s. 243-254.

Posoborowe prawodawstwo kościelne (dokumenty prawno-liturgiczne), zebrali i przetł. Edward Szafrowski, t. 4, z. 1, Warszawa 1972.

Przeciszewski Marcin, *Miejsce i rola prasy parafialnej w świecie mediów katolickich*, w: *Pięciolecie transformacji mediów (1989-1994)*, pod red. Aliny Słomkowskiej, Elżbiety Ciborskiej, Warszawa 1995, s. 181-185.

Rudnicki Daniel Bernard, *Czasopisma parafialne w Archidiecezji Gnieźnieńskiej (1989-1995)*, w: *Transformacja mediów 1989-1995*, pod red. Aliny Słomkowskiej, Warszawa 1996, s. 200-204.

Schematyzm Archidiecezji Katowickiej 2013, Katowice 2013.

Stawowczyk Barbara, „Nasza Wspólnota” – pismo parafii pod wezwaniem Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Katowicach, „Fides Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2013, nr 1, s. 151-156.

Szewczyk Jan, *Słowo proboszcza*, „Chodź ze mną” 1994, nr 1, s. 1.

Szulc Jolanta, *Z Piekarskich Wież. Monografia bibliograficzna miesięcznika sanktuaryjno-parafialnego*, „Fides Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2008, nr 1-2, s. 88-107.

Szymik Jerzy, *O Słowie – jubileuszowo*, „Parafia u Jezusa i Maryi” 2005, nr 8, s. 4-5.

Świątkiewicz Wojciech., *Socjologiczna charakterystyka grupy społecznej i właściwości jej uczestników czyli parafian*, w: *Spotkanie redaktorów pism parafialnych Archidiecezji Katowickiej*, Ruda Śląska-Wirek 1996, s. 83-87 [Biblioteka Teologiczna; mps].

Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, w: *Status prawny Kościoła rzymskokatolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (zbiór*

najnowszych aktów normatywnych, oprac. Jerzy Buszydlik, Stanisław Sagan, Katowice 1992, s. 5-16.

BOGUMIŁA WARZĄCHOWSKA

The current parish press Katowice Archdiocese

The parish press is published in every Polish diocese. In Katowice Archdiocese there are dozens of different periodicals, bulletins and reference publications titles. Parish magazines vary greatly in the content and publishing frequency – ranging from weekly newspapers, fortnightly, monthly, bimonthly or quarterly periodicals to occasional prints. The parish press is edited by parish volunteers who take care of its evangelistic-formative, as well as informative and integration role.